

Odgovor/pojasnilo na članka v časniku Delo

Če je kriza, je kriza za vse (Delo, Ozadja, 2. februar 2015) in *Za zdaj še ni "naddržavna"* (Delo, 3. februar 2015)

V člankih *Če je kriza, je kriza za vse* in *Za zdaj (še) ni "naddržavna"* novinarka Suzane Kos je zapisanih ali citiranih več trditev, ki jih je Banka Slovenije primorana pojasniti za pravilno razumevanje vloge in pomena Banke Slovenije.

V zvezi z očitki o izogibanju Banke Slovenije nadzoru Računskega sodišča je potrebno poudariti, da je revidiranje poslovanja Banke Slovenije posebej urejeno v Zakonu o Banki Slovenije. V skladu z določbami tega zakona poslovanje Banke Slovenije revidira neodvisni mednarodni revizor. Posebna ureditev revidiranja Banke Slovenije je bila sprejeta zaradi njene neodvisnosti, ki je določena z Ustavo RS in s Pogodbo o delovanju Evropske unije - PDEU. Pri ureditvi revidiranja je bilo upoštevano, da Protokol k PDEU o Statutu Evropskega sistema centralnih bank in Evropske centralne banke v členu 27 določa, da računovodske izkaze Evropske centralne banke - ECB in nacionalnih centralnih bank revidirajo neodvisni zunanji revizorji, v našem primeru tisti, ki ga Banka Slovenije izbere po Zakonu o javnem naročanju in ga predlaga v postopek dokončnega izbora, kjer ga najprej obravnava Svet ECB in ga priporoči Svetu EU, ki revizorja tudi potrdi. Revizorji so izbrani in delujejo tudi v skladu z Dobrimi praksami za izbiro in mandat zunanjih revizorjev, ki jih je določila ECB, zahteve glede revidiranja subjektov javnega interesa pa ureja tudi Uredba Evropskega parlamenta in sveta (št.537/2014).

Zakon o računskemu sodišču ne predvideva nadziranja Banke Slovenije in takemu nadzoru ta zakon tudi ni prilagojen. Do zdaj se je vprašanje pristojnosti revidiranja Računskega sodišča izpostavilo le enkrat - leta 2012 (kar je omenjeno v članku) in še takrat Računsko sodišče ni zahtevalo revizije poslovanja Banke Slovenije, ampak pregled nadzorniških aktivnosti Banke Slovenije. Banka Slovenije je Računskemu sodišču pojasnila ureditev revidiranja izvajanja nalog Banke Slovenije – z ugotovitvijo, da v zakonu ni predvideno posredovanje informacij Računskemu sodišču. Po pojasnilih Banke Slovenije Računsko sodišče tega vprašanja ni več izpostavljalo.

V skladu z določbami Zakona o Banki Slovenije, Banka Slovenije poroča o svojem delu Državnemu zboru. V tem okvirju je Državni zbor seznanjen z letnim poročilom in finančnim načrtom Banke Slovenije. Banka Slovenije posreduje vse informacije, ki jih zahteva ali državni zbor ali odbor za finance in monetarno politiko (če zanje ni izrecnih zakonskih omejitev). Na seje Sveta Banke Slovenije je, poleg ministra za finance, stalno vabljen tudi predstavnik odbora za finance in monetarno politiko. Od leta 2002 to pomeni 24-krat na leto. Svet Banke Slovenije obravnava tudi poslovanje Banke Slovenije.

Trditve, da nad delovanjem Banke Slovenije nihče ne opravlja pregleda, torej ne držijo.

Glede očitkov, da Banka Slovenije ne spoštuje zakonodaje s področja dostopa do informacije javnega značaja, opozarjamo, da je Banka Slovenije do izvedbe izrednih ukrepov v bankah leta 2013 prejela izjemno malo pritožb v zvezi z njenimi odločbami o dostopu do informacij javnega značaja. Ob izrednih ukrepih pa se je zaostriло vprašanje, v kakšnem obsegu lahko Banka Slovenije javno razkriva podatke, ki jih pridobi ob nadzoru bank.

Banka Slovenije meni, da Zakon o dostopu do informacij javnega značaja - ZDIJZ ni prilagojen zahtevam evropske zakonodaje, ki ureja delovanje bank. Slovenska in evropska bančna zakonodaja namreč nalagata Banki Slovenije obveznost varovanja zaupnih informacij, ki jih pridobi ob nadzoru. Na to potencialno problematičnost ZDIJZ je v svojem mnenju opozorila tudi Evropska centralna banka (mnenje št. CON/2014/39 je objavljeno na spletni strani Evropske centralne banke). Zadnje spremembe ZDIJZ pa je zadržalo tudi Ustavno sodišče.

Banka Slovenije meni, da je potrebno sporna vprašanja razčistiti pred javnim razkrivanjem podatkov iz nadzora in po potrebi prilagoditi zakonodajo - v nasprotnem primeru namreč lahko nastane škoda. Zato je Banka Slovenije v skladu z možnostmi, ki ji jih daje sam ZDIJZ, sprožila presojo sodišča o odločbah informacijske pooblaščenke, ki so zadevala podatke iz nadzora. Uporaba pravnih sredstev zoper odločbe informacijske pooblaščenke je zakonska pravica zavezancev za dostop do informacij. Ko se bo o teh vprašanjih dokončno izreklo sodišče, bo Banka Slovenije ravnala v skladu z odločitvijo sodišča.

Uporabo pravnih sredstev, ki ji jih omogoča zakon, nikakor ni mogoče oceniti kot nespoštovanje zakonodaje s področja dostopa do informacij javnega značaja.

Očitki Informacijske pooblaščenke o tem, da se je Banka Slovenije s spremembo Zakona o bančništvu "v resnici želela dvigniti na naddržavno raven", so povsem netočni. Banka Slovenije nima pristojnosti in ne odloča o tem, kakšen zakon bo predlagan in sprejet. Ker javni dostop do podatkov nadzora urejata bančna direktiva in uredba, ki odločanje o razkritju prepuščata banki oziroma nadzorniku, je bilo načrtovano, da se to uredi tudi v Zakonu o bančništvu. Poudarjamo, da je predlog Zakona o bančništvu predvidel le omejitev dostopa do individualnih informacij o bankah, ki jih je ob nadzoru pridobila Banka Slovenije, medtem, ko bi za vse ostale podatke ostajala možnost razkritja v skladu z Zakonom o dostopu do informacij javnega značaja. Po nestrinjanju predstavnikov ministrstev za pravosodje in javno upravo ter informacijske pooblaščenke je bilo med vsemi akterji usklajeno, da se urejanje dostopa do informacij javnega značaja do nadzorniških informacij uredi v Zakonu o dostopu do informacij javnega značaja. Tudi predstavniki Banke Slovenije so se s takimi pristopom strinjali.

Ker je bilo torej doseženo soglasje o načinu ureditve odprtih vprašanj, Banko Slovenije čudijo javni očitki informacijske pooblaščenke o poskusih "naddržavnosti" Banke Slovenije.

Navedbe novinarke, da "tudi Komisija za preprečevanje korupcije nima pristojnosti nad Banko Slovenije", ne držijo. Banka Slovenije je v konkretnem primeru poplačila za neporabljen dopust bivšega guvernerja Marka Kranjca posredovala vsa zahtevana pojasnila in dokumentacijo, prejeta mnenja in priporočila KPK je v največji možni meri upoštevala ter v zvezi s tem posredovala odgovor KPK.

Na očitek o (pre)velikem številom zaposlenih, ker je bil del funkcij prenesen na ECB, ponovno poudarjamo, da Banka Slovenije ni prenehala sodelovati pri izvajanju teh funkcij. ECB je 4. novembra 2014 prevzela delni nadzor nad vsemi bankami v EMU, nadzor pa se opravlja decentralizirano. Stopnja decentralizacije je odvisna od kriterijev, velikosti in pomembnosti bank. ECB svojo politiko izvršuje prek centralnih bank ECB. Za spremljanje t.i. pomembnih bank v okviru Enotnega mehanizma nadzora – SSM (Single Supervisory Mechanism) so zadolženi skupni nadzorniški timi (joint supervisory team - JST), sestavljeni iz predstavnikov ECB in nacionalnega nadzornika, ki izvajajo nadzor in pripravljajo vso potrebno dokumentacijo za potrebe odločanja ECB v zvezi z nadzornimi zadevami.

Obseg zadolžitev nacionalnih nadzornikov in s tem tudi Banke Slovenije se zaradi vzpostavitve SSM ne bo znižal, pač pa se pričakuje, da se bo celo povečal. Konec leta 2014 je bilo na Banki Slovenije zaposlenih 433 ljudi, kar pomeni povečanje za 16 v primerjavi z letom prej. Večina novih zaposlitev je v okviru krepitev nadzorniške funkcije. Poleg vzpostavitve SSM, bo na potrebo po večjih kadrovskih resursih Banke Slovenije v prihodnjem obdobju vplivala vzpostavitev makrobonitetnega nadzora, jamstvene sheme in mehanizma reševanja bank.

Z nadzorom so povezani tudi stroški (in nadomestilo) nadzora, ki ga opravljajo pristojne institucije. Znana je odločitev ECB, da bo dejavnost nadzora bančnega sistema, to je vse z njim povezane stroške, v celoti zaračunala bankam. Tudi direktiva EU za SSM določa, da stroške izvajanje nadzora ECB SSM v celoti pokrivajo same nadzorovane institucije. Banka Slovenije je v okviru prilagoditev na nov proces nadzora proučila dosedanje zaračunavanje nadomestila za nadzor in ugotovila, da kritje skupnih stroškov nadzora temelji na financiranju oz. "subvencioniranju" te dejavnosti iz monetarnega dohodka centralne banke, kar v večini drugih evrskih držav ni primer. S ciljem srednjeročnega poenotenja ureditve nadzorniških nadomestil v okviru evro območja, kar pomeni enake pogoje za vse banke znotraj SSM ureditve in nadzora, bo Banka Slovenije začela postopno povečevati delež pokritja stroškov nadzora. Proces bo končan v šestih ali sedmih letih. V letu 2013 so banke pokrivalo 30,3 odstotka stroškov, lani 36,7 odstotka, leta 2019 predvidoma v celoti.

Trditev v članku, da se Banka Slovenije "financira iz plačil nadzirancev", ne drži. Prihodki od tarife za nadzor so v letu 2013 predstavljali manj kot odstotek vseh prihodkov Banke Slovenije.

Posebej gre izpostaviti, da Banka Slovenije ni proračunski porabnik, v 24 letih Banka Slovenije iz proračuna ni prejela niti tolarja oziroma evra sredstev za financiranje svoje dejavnosti. Ravno nasprotno, v zadnjih dveh letih na primer je Banka Slovenije v državni proračun prispevala 145,7 milijonov evrov.

Še o predlaganem licenciranju članov nadzornih svetov bank v predlogu zakona o bančništvu. Banka Slovenije je že v preteklosti predlagala izdajo dovoljenj članom nadzornega sveta bank. K temu stališču je močno prispeval razvoj pravnega reda EU, ki daje problematiki delovanja uprav in nadzornih svetov ter korporativnemu upravljanju v bankah nasploh vedno večjo veljavo. Evropski pravni red (Direktiva 2013/36/EU, Direktive CRD IV) od nadzornih institucij zahteva posebno pozornost pri preverjanju predpisanih lastnosti članov uprav in nadzornega sveta bank - tako posamično kot kolektivno za namen presoje o tem, ali je posamezen kandidat za opravljanje funkcije primeren ali ne. Medtem, ko morajo člani uprav že pridobiti dovoljenje za opravljanje svoje funkcije, Banka Slovenije iz enakega razloga predlaga uvedbo dovoljenja tudi za opravljanje funkcije člana nadzornega sveta. Menimo namreč, da je postopek preverjanja primernosti člana nadzornega sveta ter posledična odločitev o dovoljenju pomemben pogoj za izboljšanje kakovosti upravljanja bank ter dodatno zagotovilo, da bodo predlagatelji kandidatov za člane nadzornega sveta dosledno, skladno z zahtevami evropskega pravnega reda izvajali ustrezne predhodne izborne postopke. S tega vidika je izdaja dovoljenja za člana nadzornega sveta zgolj dodatna potrditev, da so bili zahtevani postopki v banki ustrezno izpeljani in da je kandidat primeren za izvajanje funkcije. V tem primeru bo izdaja dovoljenja za člana nadzornega sveta – ne glede na banko v tuji ali domači lasti – zagotovo zgolj formalnost. Če kandidat za člana nadzornega sveta merilom primernosti ne bo ustrezal, pa menimo, da je prav, da takšen kandidat dovoljenja za opravljanje funkcije člana nadzornega sveta ne dobi - predvsem z namenom zaščite interesov banke. Poudarjamo tudi, da bi v primeru naknadne ugotovitve, da član nadzornega sveta ne

izpolnjuje meril primernosti, Banka Slovenije morala prepovedati opravljanje funkcije že imenovanemu članu nadzornega sveta. Menimo, da bi se v tem primeru prepoved odrazila v večji negativni publiciteti za zadevnega člana nadzornega sveta.

Služba za odnose z javnostmi
Banka Slovenije